

SEROCKI MIEJSCOWNIK

KRAJOZNAWCZO – TURYSTYCZNY PRZEWODNIK PO GMINIE

Stanisławowo
Ludwinowo Dębskie
Zalesie Borowe Marynino
Święcienica Izbica
Wola Kiepińska
Kania Polska
Gasirowo
Kania Nowa
Nowa Wieś
Stasi Las
Zabłocie
Karolino
Wola Smolana
Jadwisin
Dębinki Guty
Borowa Góra
Bolesławowo
Jachranka
Cupel Szadki
Dosiń Dębe
Skubianka
Wierzbica
Lacha

Odcinek 20 - ŚWIĘCIENICA

Święcienica - pogańska czy chrześcijańska?

Nazwa tej wsi była kłopotliwa od lat. Stąd też różne jej zapisy, przywołując choćby, m.in. Świencennica, Święcennica, Święcienica itp. Dopiero zupełnie niedawno utrwaliła się i została przyjęta urzędowo obowiązująca forma nazwy Święcienica, ale jeszcze w wielu dokumentach, będących w posiadaniu mieszkańców, funkcjonują jej różne wersje.

Według Zygmunta Glogera, pochodzenie tej nazwy może mieć charakter pogański, związany ze świętym gajem. W religii wielu ludów pogańskich, nie tylko Słowian, święty gaj, składający się z gęstwiny drzew i ich konarów, traktowany był jako naturalny przybytek bogów oraz miejsce ich kultu, w związku z czym, drzewa tych gajów były święte i nietykalne. Przekazy źródłowe, dotyczącej naszej Święcienicy są późne, bo pochodzą dopiero z przełomu XVIII i XIX wieku, dlatego związek z pogaństwem wydaje się być wątpliwy, aczkolwiek w przekazie kultury ludowej - możliwy. Można przypuszczać, że skoro nazwa ta etymologicznie bliższa jest wyrazowi „święcenie” to może powinno łączyć się ją z chrześcijańskimi obrzędami poświęcenia miejsca lub pokarmów wielkanocnych? Ze względu na dość znaczną odległość, jaka dzieliła Zabłocie, Guty, Zalesie Borowe, Wólkę Zaleską i Powielin od kościoła parafialnego w Serocku, mogło to być miejsce, np. leśna polana, w którym święcono pokarmy wielkanocne, przynieszone przez mieszkańców tychże wsi. Jeszcze przecież całkiem niedawno księża przyjeżdżali do Zabłocia nie tylko święcić pokarmy, ale również odprawiać msze święte. Możliwe więc, że to dobry trop ku prawidłowej etymologii nazwy Święcienica.

Sama wieś powstała pod koniec XVIII w., gdy właścicielem dóbr Zabłocie był Kazimierz Szydłowski, podkomorzy ciechanowski. Pierwszy raz w źródłach parafialnych jej nazwa pojawiła się w 1805 r. oraz kilkanaście lat później w aktach wizytacji z 1817 r. Początkowo zamiennie używano nazwy Budy Święcienica, co wiązało się z zagospodarowywaniem puszczy, wyrębem drzew oraz wyrobem smoły, węgla drzewnego i popiołów. Ludzi zajmujących się tym nazywano budnikami. Jednym z nich był, pracujący tu w. 1824 r., węglarz Dominik Orłowski. W okresie Księstwa Warszawskiego próbowali osiąść tu przedstawiciele rodzin okolicznej szlachty, ale zdaje się, że nie poddałi trudnym warunkom. Od 1806 r. zastawnym posiadaczem Zabłocia i Święcienicy był Antoni Budny, a po nim jego córka Tekla z mężem Franciszkiem Niżyńskim. Z tego okresu też dostępny jest opis dóbr. W 1827 r. zapisano: „Święcienica przyległość w granicach Zabłocia nad błotami przy granicy Zalesia sytuowana”. Zajmowała ona obszar 1 włóki, 5 mórg i 175 przętów (ok. 20 ha), w jednym polu z gruntami klasy II i III. Osadzony był na nich czynszownik Michał Piszcz-

Stanisław Przybysz w czasie służby wojskowej w 13 pp w Pułtusk (zakład fot. R. Jaskowicz)

towski. Znajdowały się tu wówczas 2 chałupy, stodoła, chlewy i studnia. Informacja ta nie jest jednak do końca ścisła, bo z innych źródeł wiemy, że 1822 r., w domu nr 1 mieszkał kolonista Wincenty Kuliński z rodziną, a pod nr 2, również kolonista, Stanisław Kostewicz z rodziną.

Prawdziwy żywot wsi zaczyna się w drugiej połowie XIX w., gdy we wsi pojawiają się, osiadłe zresztą do dziś, rodziny Miniszewskich z pobliskiego Zabłocia, Przybyszów i Walczaków, a nieco później Kozarzewskich z Zalesia Borowego, Czajkowskich z Nuny i Sienkowskich z Wierzbicy.

Na początku XX w. największe gospodarstwo należało do Bronisława Przybysza, który ożenił się z Pauliną Łaniewską z Marynina, córką byłego wójta gminy Zegrze, Hilarego Łaniewskiego. Tę rodzinę wyjątkowo mocno dotknęły okrucieństwa II wojny światowej.

Bronisław i Paulina Przybyszowie

Ich dwaj synowie, zięć oraz jego dwaj bracia, zginęli w zbiorowej egzekucji członków organizacji podziemnej, w serockim wozwie 28 lutego 1941 r. Młodszy z synów, Zygmunt, w chwili egzekucji miał niecałe 17 lat i w 1939 r. zdążył ukończyć 7 klasową szkołę w Serocku.

Starszy – Stanisław, urodzony w 1911 r., odbył służbę wojskową w 13 pp w Pułtusk i pracował w Warszawie jako strażnik. Zamordowany został też ich szwagier, mąż siostry – Marianny, Henryk Kępski, urodzony w 1910 r. i pochodzący ze wsi Dąbrowa w parafii Smogorzewo. Był on właścicielem dużej pasieki w Dąbrowie i kupcem w Pułtusk, ale wraz z żoną i małutkim synkiem Januszem mieszkali w Święcienicy. Razem z Henrykiem zginęli dwaj jego bracia Marian Bernard i Czesław Antoni Kępscy. Zginął również przyjaciel Przybyszów, Władysław Gmitrzak, syn gajowego z Woli Smolanej, pracujący jako listonosz w Serocku.

W działaniach wojennych 1944/1945 zostały zniszczone wszystkie istniejące zabudowania – 6 domów i 24 budynki gospodarcze. W 1946 r. w dwóch bunkrach mieszkało 10 osób i gmina przydzieliła wsi barak mieszkalny. Liczba gospodarzy w Święcienicy nie uległa mimo wojny zmianie i swe gospodarstwa posiadali nadal Bronisław Przybysz (22 ha), Antoni Miniszewski (13,50 ha), Stanisław Czaj-

Rodzina Przybyszów przed swoim domem w Święcienicy

Bryczką do ślubu Henryk Kępski i Maria Przybysz 1938

Legitymacja radnej Marianny Krzyczkowskiej

kowski, Antoni Sienkowski i Adam Walczak (po 10 ha) oraz Wacław Kozarzewski (7,50 ha).

W roku szkolnym 1945/1946 w dwóch izbach uruchomiono dwuklasową szkołę, ale szybko zastąpiła ją szkoła w Zabłociu. Pierwszy sołtysiem wsi po wojnie był Stanisław Czajkowski, a radnym gminnym Adam Walczak. Później radną w Gromadzkiej Radzie Narodowej w Woli Kiepińskiej oraz w Wojewódzkiej Radzie Narodowej w Warszawie była Marianna z Przybyszów Krzyczkowska (primo voto Kępska), a działalność w odrodzonym samorządzie kontynuowała jako sołtys Święcienicy, jej córka Zofia Przybysz.

W 1954 r., w trakcie zmian administracyjnych, gminę Zegrze planowano podzielić na trzy gromady i jedną z nich miała być właśnie Święcienica. W jej skład miało wejść 8 sołectw – Budy Pobylkowskie, Guty, Kępiaste, Stanisławowo, Święcienica, Wola Smolana, Zabłocie i Zalesie Borowe. Osta-

CIEKAWOSTKI

W wyniku rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 grudnia 2006 r. nastąpiła symboliczna strata dla wsi, bowiem nazwa Leśniczówka Święcienica została zmieniona na Wola Smolana osada leśna.

Dwa krzyże obok siebie. Do dużego odprowadzano zmarłych, przed odwiezieniem ich do kościoła w Serocku. Mały postawiony został na pamiątkę pochowanych we wsi żołnierzy, prawdopodobnie niemieckich, choć – jak mówią mieszkańcy, gdzie przy szosie była mogiła żołnierzy radzieckich.

Kilka lat temu, mieszkańcy znaleźli dwa nieśmiertelniki oraz papierosnicę żołnierzy niemieckich poległych w czasie walk na przyczółku serockim w 1944 r. Zostały one przekazane Fundacji Polsko-Niemieckiej „Pojednanie”, która przesłała je dalej do Niemiec.

Krzyże koło domu p. Przybyszów

tecznie jednak tej jednostki administracyjnej nie utworzono, gdyż część wsi wolała należeć do gromady Wola Kiepińska i była zdecydowanie przeciwna pewnemu wyróżnieniu liczącej najmniej mieszkańców Święcienicy.

Współcześnie wieś mocno się zmienia. Ulice zyskują nazwy, powstaje sieć wodociągowa.

Sławomir Jakubczak

Stara stodoła p. Kozarzewskich